

EKE HÍRLEVÉL
Egyházi Könyvtárak Egyesülése
4044 Debrecen, Kálvin tér 16.

V. évfolyam

2008/3. sz.

Az egyházi iskolák államosítása Magyarországon, 1948

Budapest, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola
2008. szeptember 3.

A Lénárd Ödön Alapítvány szervezésében *Az egyházi iskolák államosítása Magyarországon, 1948* címmel konferenciát tartottak szeptember 3-án a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán.

A nap Erdő Péter bíboros, prímás, esztergomi érsek és Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát köszöntőjével kezdődött. Erdő Péter nyitó beszédében abból a körlevélből idézett, amelyet elődje, Mindszenty József 1948 nyarán adott ki az iskolák államosítása kapcsán. Ez a körlevél – amelyből kiderül, hogyan értékelte a magyar egyházi vezetés a pártállam erőszakos törekvéseit – egyrészt történelmi, másrészt teológiai szempontból indokolja meg az egyházak hozzájárulását a neveléshez és az oktatáshoz. A teológiai szempont fő érvelése, hogy az emberi személy egyetlen egységes egészet alkot, nem lehet elkülönítve szemlélni a tudást, a világnézetet és az érzelmi nevelést. Ezért a keresztyén szülőnek kötelessége, hogy gyermekét ilyen szempontok szerint nevelje, és ez a nevelés antropológiai valósága folytán nem választható el az oktatás folyamatától sem. A bíboros Krisztus szavaira emlékeztetve zárta gondolatait: „Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek!” (Mt 18,19-20)¹

Erdő Péter és Várszegi Asztrik bevezető szavait követő előadások példákat sorakoztattak fel, hogyan szorultak ki az oktatásból a magyarországi keresztyén egyházak. Szabó Csaba, a Magyar Országos Levéltár főigazgató-helyettese a 20. századi diktatúrák iskolapolitikájáról beszélt. Előadásában kiemelte: úgy a nemzetiszocialista, mint a bolsevik totalitárius rendszerek egy új embertípus kinevelésére törekedtek és ezért teljesen ellenőrzésük alá vonták az oktatást. További előadások szóltak az iskolákat ért háborús pusztításokról, a pócspetri koncepció s perről, mely ürügyként szolgált az iskolák államosításához. Továbbá szó volt a szerzetesrendek, illetve a protestáns egyházak által fenntartott iskolák államosításának kérdéseiről is. Egyes egyházi tisztségviselők viselkedését vizsgálták az akkori eseményekben, illetve foglalkoztak azzal, hogy milyen szerepet játszott az iskolák államosításában Ortutay Gyula kultuszminiszter.

A konferencia előadói azt is elemezték, milyen hatással volt az iskolák államosítása a magyar társadalomra. 1989-90-ben az egyházi iskolák egy része újjáéledt, de az eltelt évtizedek nem múltak el nyomtalanul. Anyagi nehézségekkel, a megfelelően képzett, elkötelezetten keresztyén tanerők hiányával, és sok esetben az emberek meg nem értésével is meg kell küzdeniük. Az előadók szerint az egyházak akkori félelmei beigazolódtak, a magyar oktatás- és nevelésügy alaposan megsínylette az egyházi iskolák államosítását.²

Zsohovszky Márta

1 Forrás: Magyar Kurír

2 Forrás: [Origo] - oktatás